

Az erdélyi rom. kath. statusgyűlés.

Gyulafehérvár, 1879. november 12.

A november 11-én tartott második ülés kezdetén K. Biasini Dumokos felolvassa az első napon megejtett választás eredményét. A választásokkal igazán úgy van az ember, mint a falusi gazda, ki gabonáját soha sem adhatja el a városi piacon azon az áron, mely otthon meg lett állapítva. — Hogy dr. Szamosy János, a kolozsvári egyház-köztség ujonnan választott képviselője bejusson az igazgató tanácsba, azt sokan ohajtottuk, kik tevékeny buzgalmat ismerjük: de hogy a gyűlésen jelen sem levő, — azon megjelenni neje betegsége gátolta — eddig az igazgató tanács üléseit szorgalmasan járt tiszteletbeli titkárnak kiszorítsa, arról nem is áldomtunk.

A választás eredménye a következő: Egyházi igazgató tanácsosok lettek: Lönhárt Ferencz, Gergely Ignác, Kovács Ferencz, Pakó János és Várady Móricz; világi tanácsosok: br. Bornemisza János, Pinály Henrik, Simon Elek, Pál Sándor, Gál Lajos, br. Jósika Samu, Zillich István, Mikó Mihály, Béli Gergely; a tizedik helyre Ugron Lázár és dr. Török Albert egyenlő szavazatot nyerve, köztük — az ülés színein törtévény meg a szűkebb körű szavazás — Török Albert lón a győztes; tiszteletbeli előadónak újból dr. Farkas Lajos, tiszteletbeli titkárnak Szamosy János választott meg.

Most egyike azon szép jeleneteknek következett, melyek szabad országokban akkor fordulnak elő, midőn a közbizalom által fölemelt férfiak lelkiismeretesen teljesített munkásságuk egyedül, de méltó jutalmat aratják. Pál Sándort a gyűlés Eltes Károly előadónak indítványára már első ülésében közfelkiáltással választá meg alelnökké; de miután ő a szabályokra hivatkozván, és újabb bizalomnak csak úgy vált megfelelőnek, ha egyszerűsége igaza tanácsosnak is megválasztatik; — ennek megtörténte után báró Jósika Lajos meglepő szavakban emlékeztetve meg volt helyettes elnökünk érdemeiről, őt alelnökké megválasztani indítványozta. A gyűlés hosszas éljenek és helyeslések között az indítványt elfogadván, Pál Sándort újból alelnökké megválasztá.

A megkapó mozzanatokban gazdag gyűlés ezek után fénypontjához érkezett. — Püspök ur ó nagyméltósága ugyanis felolvastatván összeállítását mindannak, mi 1879 óta a templomok, paplakok, és elemi iskolák építését, javítását, kibővítését és a tanerők szaporítását illetőleg történt — s miből számmal kimutatott, az erdélyi püspöki megyében ez idők alatt a haladásra nézve annyi történt, miszerint a többi hitfelekezetek ebbeli tevékenységével való összehasonlítást nem kell szégyelnünk; a statusgyűlés örömmel és hálaival értesült azon tekintélyes összegekről (ezek között a püspök által az ő felségeik ezüstmenyegzője emlékére tett 30,000 frtnyi, népevelési célokra szánt alapítványról), — melyeket a megyéjéről atyaink gondoskodó főpásztor és több az ő példáját követő egyes buzgó községek és jövevők adományoztak s azért nekik elismeréssel adózik.

A főpásztor urnak a kimutatást kísérő magyarázataiból arról értesülvén a gyűlés, hogy a br. S. templom és javadalma gr. Teleky Gusztáv által visszatartatik, a gyűlés az igazgató tanácsot eziránt azzal bízta meg, hogy az egy üggyhöz tartozó okmányokat jogtanácsosával és más jogtudókkal is közölve, ezek véleményének nyomán a nevezett gróf urat a kiadandó kiadására kérje fel, s ha az sikerre nem vezetne, az illető törvényes lépéseket tegye meg. Hasonló lépések megtételére hívta föl az igazgató-tanácsot a kincstár irányában a patronatussága alá tartozó egyházak és iskolák dotációjára nézve is.

Ezek után következett a statusgyűlés tevékenységének terhesbő része, t. i. a kiküldött bizottság által beadott vélemények tárgyalása.

Az igazgató-tanács jegyzőkönyveinek és működésének megbíráására kiküldött bizottság véleményének felolvasása alatt Lukács Béla azt indítványozván, hogy a gyűlés Haynald Lajos ur ó eminentijához a bibornoki méltóságra történt fölemelése alkalmából gratuláló feliratot intézzen, valamint az indítványt, hogy az indítványozó által remekül készített felirat szövegét közhelyesléssel elfogadta.

A gróf Nemes Ábrahám által egy Háromszéken felállítandó r. kath. jellegű reáiskola javára tett alapítványra nézve határozatul kimondá, hogy az alapítvány kamataiból addig, míg a boldogult gróf nagylelkű alapítványa annyira növekedik vagy növeltetik, hogy szándéka létesü hessen, három r. kath. háromszékmegyei növendék az udvarhelyi n. veldében elhelyezés mellett az ottani reáiskola látogatására képesítessék.

A kolozsvári lyceum azon helyiségei iránt, melyek az egyetem jogi fakultásának bérbé adták, az igazgató tanács arra utasított, hogy a magas minisztériummal a szerződést kösse meg.

A tanulmányi, valamint a többi alapok költségvetéseire nézve határozatul kimondott, hogy azok minden statusgyűlés előtt a tagoknak kinyomtatva elküldessenek.

Az angolok a székelyföldről.

Londonból írják az „Ellenőr“-nek:

„Mi, Londonban élő magyarok hálaival fogadtuk az „Ellenőr“-höz a székely-kereszturi unitárius zsinat előtt küldött levelünk közlését. Most azt írjuk meg, hogy találtuk önöket, mit beszéltek ami szép magyar hazánkról ott járt angol unitárius barátaink, Chalmes és Gordon urak. Örömmel kell hogy eltöltsön minden magyart az a kedvező vélemény s azok a feledhetlen benyomások, a miket mi tőlük hallottunk. Szép nagy és szabad országnak mondják azt, népét nagyon műveltnék és ritka vendégzeretőknek Budapestet magasztalva említették. Megragadó természeti fekvését, tudományos intézeteit s nagy jövőjét nem győzték dicserni. Jól esett nekik az is, hogy az angolok iránt oly nagy rokonszenvet találtak s mindenfelé vannak, kik nyelvüköt beszélik. A mit pedig különösen az erdélyi, főleg székely unitáriusok, sőt minden másvallású székelyek között találtak, azt október 22-én egy üdvözlésükre tartott nagy és fényes meetingen maguk adták elé a közönség gyakori élénk tetszésnyilvánítása közt. Három-négy valóságos lap adott ezekről kimerítő tudósítást. Mi igen érdekesen látjuk megírva az ott történeteket a „The Christian Life“ című unitárius hírlap október 25 ki számában, melyet bátrak vagyunk az „Ellenőr“ tisztelet olvasóival legalább kivonatban közölni. Elnök a nagy hírű philisophus, Marrineau Dávid volt, magyarok is voltak néhányan jelen.

Legelsőben az unitárius zsinat adresse-t olvasták fel a mi köztetésben részesült. Az elnök szerencsésnek mondotta magát, hogy részt vehet, üdvözölte a vissza érkezett követeket s Dávid Ferenczről az alapos és mély történet ismeretével szólt, felhiva tapasztalataik s jelentésük előadására. Elsőben Chalmers ur szólt, hosszasan, részletezőleg ismertetve a magyar keletországrészi viszonyokat, ő inkább az angol közönséghez alkalmazkodott s bár igen érdeklő volt előadásra, önkölő olvasóira — azt hisszük, — a Gordon ur beszéde fog nagyobb hatással lenni, arra terjedünk ki hát mi is e sorokban. „Hálás vagyok önök iránt — mondá a lelkes férfi — hogy képviselhetem önöket Magyarországon, melynek népe különösen keleti részben elő hitrokonlóm rám mély benyomást tettek. A brit és külföldi unitárius associalis s minden eddig ott járt angol neve kedves megemlékezés tárgya mindenütt. A John Fretwell ur nevét Budapestben is minden körökben ismerik. A szegények közt pedig köztisztület tárgya, mert a székely-kereszturi algyalmasim építése bevégződésére ő gyűjtött Angliában pénzt. Amerikában pedig két kolozsvári tanári állomás költségét szerezte össze. De ismeretes és tisztelt Taylor, Tagart és Steinthal urak neve is, a kik mind barátai voltak a székelyeknek s ifjaik érdekében az elő utóbbi most is a legmelegebben nyilatkozott, ott töltött napjaira kedvesen emlékezve. Gordon ur festette a Székely föld kitűnő természeti szépségeit s népének nemes jellemét; pénzben szegények, de erényekben gazdagok. E nép igen nagy gondot fordít értelmi kifejlődésére s műveltségére. Önök csodálkozhatnak primitív földművelésükben és minden községben lévő kitűnő iskoláikon. Szerény vagyonu nép ez, de gazdag jó alapra fektetett értelmi műveltsége gyümölcsseiben. A mi misszióknak az volt, hogy képviseljék a közöttünk levő vallásos gondolkodás és élet bizonyos fejlődését, és mi a hit és tevékenység fejlődését erősebbnek találuk ott, mint nálunk. Egy jó erő munkál ott a nép szívében, mely mélyre hat minden művében. Magyarországnak keleti részében, egy szép és nagy unitárius szervezett egyház van központi consistóriummal és jól szervezett administratívával, hol a világi elem tulnyomó. Gordon ur az ottani családi vallásos nevelést jobbnak és célszerűbbnek tartja, mint az angoloknál lévő. Ott ritka, a ki oktastik nem kap s egyháza történetét és hittant mindenki tudja. E célú kézi könyvek igen célszerűek, legelterjedtebbek a mostani püspök Ferencz Józseféi. Az ifjak az egyházba csak azután vétettek fel, ha előbb annak történetében s tanaiban kellő készséggel bírnak. Az iskolamesternek és papnak tudni kell mindazon dolgokat, melyek egy értelmes egyházi tanítónak szükségesek. Vasárnap iskolájuk nincs, de a templom a vallásos gondolkodásnak és érdekeknek dajkája. Dicserés az unitáriusok, sőt minden más vallásuk türelmességét A felekezetek egymásnak készek segélyt nyujtani. Ez érdekvitákat keresztény szellemben intézik el, a felebaráti szeretet csorbitása nélkül. Vendégzeretőknek társára seholsem találhatni. Katholikus urak szálították őt — ugymond — saját kocsiujokon oda, a hova menni akart, azért, hogy rokonszenvéket tanusítsák. A felekezetek emlékeznek, hogy 1848-ban egy ügyért egyszerben harcoltak, aztán együtt szenvedtek, együtt haltak el a csatárokban és börtönökben, érzik, hogy a tudatlanság és rossz ellen együtt kell hatniok s testvéreknak maradniok. Örvend, hogy az ő példájuk az edinburgi Freekirk College-t is arra indította, hogy egy magyar tanuló elfogadnak.“

E—r.

KÜLÖNFELÉK.

— A sepsi ev. ref. egyház megye folyó évi november hó 20-án a sepsiszentgyörgyi ev. ref. „Székely Mikó-tanoda“ disztermben közgyűlést fog tartani. E gyűlés egyik fontos tárgya lesz az esperesválasztás.

— A korcsolya egyesület városunkban vasárnap f. hó 16-án megalakult. Megválasztott elnökül br. Apor Gábor, tiszteletbeli elnökül Császár Bálint és a választmányi tagok. A kiküldött végrehajtó bizottság már megtette intézkedéseit a jégpályára vonatkozó munkálatokra nézve. Pár nap múlva készen áll a víztükör s ha a fagy tart — a tükörjég is.

— Utánzásra méltó. Sepsi-Szentgyörgy város tanácsa igen dicseretre méltó dolgot hajtott végre, midőn a városi erdő területek egy kopár részét, az ugynevezett Örkőoldalt cseremakkal beültette. Az ültetés több napon át tartott s mult szombatban végeztek be, a midőn 152 munkás dolgozott. Ezen intézkedés nem szorul dicseretre.

— A téli tekintélyének egész hatalmával közönytött be hozzánk hétfőn. Fűtyölt a szél, szórta a havat s a favágók agjója a fáskamra bőrzében rögtön magasra emelkedett. Leginkább örülhetnek a vadászok, mert jó a fris havon nyomozni a nyulat, puffogatni a foglyot.“

— Medve-csorda. A vadászokat érdekelni foja azon mindennapi esemény, melyet Füléről írnak lapunknak. Fülén — írja a tudósító — a napokban az ottani vashárom vezetői saját körükből medve-vadászatot rendeztek, mivel hírlül vették, hogy egy-két bundás maczkó tanyászik az erdőben. A vadászok — nagyrésben németek — rá is készültek derekasan s korán reggel megindult a hajrá az ugynevezett hajtó vadászok. A sokott kijáró helyeken a „csapásokon“ egy-egy vaszkos faderék mögött meghúzódva, visszafojtott lélegzettel vártak a vadászok; a puskák csőve fénytel a fatörzsek mellől s a fegyverek öblei halált hozó pozitúrában tántogtak. Egyszerre megropan az ág s rémületes csörtetessel törtet egy természetes maczkó előre. A puskások lövészkészen állanak. E pillanatban azonban jobbról egy, még marczó-nább medve csörömpöl, balról a harmadik, utána a negyedik, ötödik, tizedik, tizenötödik A vadászokban megfagy a vér, a fegyverek ravasza nem csattan el, hanem a mint a maczkó csorda lőtávolból elreceptgettett, a hős vadász csoport ucczu, vessd el magad! Futásnak indult s meg sem áll — — hazáig. A levelező azzal végzi tudósítását, hogy a német sógoroknak még mai napig sem melegegett meg a vérük a rámitó kaland óta. Ha nem hát ki is látott egy csomóban 15 medvét? Közelebről a medvecsortát nagyobb vadászársaság fogja meglátogatni Rauber László és Ottó bárók vezetése alatt.

— Szerkesztői üzenet. „Egy másik választó“ N. Borosnyó. Kérjük a beküldő nevét; a szerkesztőségnek tudni kell.

— „Kézdi Vásárhely és Vidéke“ című ismeretterjesztő vegyes tartalmu heti lap indult meg e hó 16-án Erdélyi Károly hely. néps. isk. igazgató szerkesztés alatt. Volt alkalmunk mutatványsszámot látni (hozzánk nem küldetett be) s változatos tartalma gondos szerkesztésre mutat. Ha irányán nem változtat, be fogja tölni helyét. Előfizetési ára egész évre 5 frt; megjelenik másfél iven minden vasárnap. Az előfizetések K. Vásárhelyre a kiadóhivatalhoz küldendők.

— Demeter Sámuel zágoni ref. lelkésznek, ki az erd. evh. ker. közgyűlése alkalmával egyházi beszédet tartott, beszéde az „Erd. Prot. Közl.“-ben egész terjedelmében közölve van. A gyönyörű beszéd, mely eszmedus tartalmával szép vallásos költészetével, szónoki elemekben gazdag vonásaival általános hatást keltett Kolozsvár intelligens közönsége előtt, újabb bizonyosságnak, hogy a derék lelkész ur egyike megynék legmiveltebb papjainak. — Sajnáljuk, hogy az egyházi irodalom ezen remek terméke külön füzetben nem jelent meg.

— A diphteritis Feldobolyban, a hol egész évben szedte áldozatait még mindig folytatja öldököl munkáját. Dacára a legszigorubb óvintézkedéseknek, Feldobolyból a diphteritist, úgy látszik nem lehet kiirtani. Ezen községnek majdnem 5 százaléka halt ki ez évben e szörnyű rágyályban.

— Szacsván, melynek határát ez évben a jég teljesen töltötte s minden természet megsemmisítette, a lakosság nagyrésze az ősi vetést sem végezhette el a miatt. Mint értesültünk javaslat tétetett, hogy a szükségben szenvedők közlve tő meg osztassék ki.

— A beszakadt nagy-borosnyói községről a felől újabb azt tudatják velünk, hogy a beszakadás nem az alapfalak gyengésében találja okát, hanem a ötföldészéknék elcsúszott felrakása — talán a fakések hibás volta is — okozta a szerencsétlenséget. A megsebesült munkások már túl vannak a veszélyen. Valóban megrendítő az építés vezetőjének sorsa, a ki még fel sem épült betegségéből a melyet még a nyár elején az álványzatról történt lezuhanása okozott